

Ковальова Анастасія Юріївна

студентка 2-го курсу магістратури центру підготовки магістрів
публічної служби та професійних суддів
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ СЛОВ'ЯН

Історичне питання походження слов'ян залишається дискусійним. Етногенез слов'ян – це така складна тема, яку розглядали велика кількість вчених-істориків. Існує велика кількість концепцій, які не рідко протилежні один одній. Ці розбіжності зумовлені тим, що до наших часів не збереглася достатня кількість інформаційних джерел. Вони могли б підтвердити або спростувати ту, або іншу концепцію.

Поняття «етнічність» – це процес конструювання уявних спільнот, який ґрунтується на вірі в те, що вони пов'язані природними зв'язками, єдиною культурою, спільним походженням, історичним минулим. При цьому етнічність є соціальним явищем. Особливого значення в конструктивізмі набуває не трактування етнічних феноменів, заснованих на об'єктивних атрибутах етнічної групи, а їх суб'єктивне сприйняття – групова свідомість, почуття солідарності, міфотворчість. Важливим є не те, вроджена чи набута етнічність, а те, що вона стає реальністю для членів конкретної етнічної групи [1, с. 268].

У сучасному тлумачному словнику української мови термін «походження» означає: 1) Належність за народженням до певної національності, класу, місцевості та ін. 2) Виникнення, утворення, поява чого-небудь як наслідок якихось подій, процесів, явищ та інше. Проблематику питання походження слов'ян розглядали такі вчені, як Н.С. Абашина, Д.Н.Козак, Є.В.Синиця, С.Соловйов, М.Погодін, В.Ключевський та ін. Інші відомі історики [2].

Слов'яни проживають в Центральній та Східній Європі, і частково в Азії (Північна Азія). У наші часи слов'яни розселені на великій території Південної, Центральної та Східної Європи і далі на далекий схід. Слов'яни, так само як і їх предки та нащадки, котрі мали різні назви із давніх часів зробили величезний внесок у розвиток суспільства і господарства Європи і Великого Євразійського Степу. До західнослов'янської групи відносять: чехів, поляків, кашубів, лужичанів, словаків, полабів, словінців. Східні слов'яни – це

українці, білоруси, росіяни. Південнослов'яни: серби, болгари, хорвати, словенці, македонці. Багато з цих народів залишилися для нас не відомими, так як згадок про деяких з них залишилося не так багато. Отож можемо зробити висновок, що слов'яни – це велика група споріднених за мовою та культурою індоєвропейських народів, які населяють близько 20% території Європи [3].

У наукових джерелах було створено три основні концепції стосовно місця розташування прабатьківщини слов'ян. Перший звернув свою увагу на проблему походження слов'ян письменник-агіограф Нестор Літописець у «Повісті минулих літ» (XII ст.), який писав: «По довгих же часах сіли слов'яни по Дунаєві, де єсть нині Угорська земля і Болгарська. Од тих слов'ян розійшлися вони по землі і прозвалися іменами своїми, де сіли, на котрому місці». Концепція підтримана та деталізована чеським вченим П.Шафариком («Слов'янські старожитності», 1837) й увійшла у літературу під назвою карпато-дунайська. Цю концепцію підтримували історики XIX ст. С. Соловйов, М. Погодін, В. Ключевський. Але вона була розкритикована, адже археологія не дає підтвердження цієї гіпотези. Друга концепція – це Автохтонне походження слов'ян. Автор Баварської хроніки у IX ст., а також космограф (вчення пристрою Всесвіту) Равенський у XIII ст. запропонували гіпотезу щодо місцевого походження слов'ян. Прихильниками цієї концепції були західноєвропейські вчені XIV-XVIII ст. За цим припущенням предками слов'ян були скіфи, роксолани, алани та інші племена, які жили у Північному Причорномор'ї у давні часи. Виходячи з цієї території слов'яни розселилися на захід, північ і північний захід. На сьогоднішній день від цієї концепції прийшлося відмовитися. Наступна Вісло-Дніпровська концепція, її засновник Л.Нідерле («Слов'янські старожитності», 1902). Він гадав, що прабатьківщина слов'ян між басейном середньої Вісли і Карпатами на заході, Нарвою й Прип'яттю на півночі, Середнім Дніпром на сході та Верхнім Бугом, Дністром і Прутом на півдні (з центром на Волині). Ця теорія стала початком для низки концепцій, згідно з якими слов'яни розміщувалися у двох протилежних від Вісли напрямках. Радянські історики Б. Рибаків, М. Артамонов, П. Третьяков, А. Тереножкін запропонували Дніпровсько-Одеську(розширену) концепцію або Вісло-Дніпровську, яка зазначає, що слов'яни зародилися в міжріччі Дніпра та Вісли(Одери), де Придніпров'я було центром слов'янської

прабатьківщини. Сучасні українські вчені В.Баран, Р.Терпиловський, Д.Козак, на підтримку цієї теорії доводять, що територія заселена слов'янами, змінювалися: у III-II ст.до н.-це міжріччя Вісли та Одри, у II ст. до н.е. – I ст. н.е. – міжріччя Вісли та Дніпра [4].

Таким чином можна зробити висновок, що слов'яни ніколи не мали постійного місця розселення, вони неодноразово змінювали місце свого проживання, що доведено археологами та знайденими письменами. Отже, всі вище зазначені концепції тією чи іншою мірою є дійсними. Проте через брак достовірної та достатньої інформації, не збереження старовинних джерел ми не можемо у повній мірі підтримувати якусь одну з цих вище зазначених концепцій.

Список використаних джерел

1. Наукові праці Одеської національної юридичної академії. Етнічність як об'єкт етнологічного аналізу – К.М. Вітман. – 2008. – С. 340.
2. Тлумачний словник Української [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eslovnik.com/безпека>
3. Теорії походження слов'ян. Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://e-works.com.ua/work/4322_etnogenez_slovyan.html
4. Історія України у питаннях та відповідях. Основні концепції походження та розселення слов'ян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://history.vn.ua/pidruchniki/ukraine-history-questions-and-answers/10.html>

Науковий керівник: д.політ.н., професор Вітман К. М.

Козланюк Вадим Костянтинович

аспірант кафедри історії держави і права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА НОРМАМИ ПРАВА ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ

Досить складним є вирішення питання щодо існування державних злочинів у звичаєвому праві Запорізької Січі, адже останню вчені